

ALEVİ DÜNYASINDASINDA GÜLAĞ ÖZ

(Halk Bilimi Uzmanı/Araştırmacı-Yazar)

Ali AKSÜT

Her insan gelişmişliği oranında düşünür, görür, uğraş verip yaşar. Çevremizde var olan her nesneyi ulaşabildiğimiz değerlere göre algılar o algılar, yargılarız. Öyle olunca; yan yana iç içe yaşadığımızı sandığımız çoğu canlıyı görmez, gördüğümüzü, tanıdığımızı sanırız. Çoğu zaman ön yargılarımız tanımlışlığımıza baskın çıkar.

Madde âleminde de manevi âlemde de aranılan bir şeyin arayan tarafından görülememesi, bilinmemesi olgusuna sır denir. Aslında her canlı bir sırta sahiptir ve o sır ile de sır olur gider bu alemden. Bizler görebildiklerimizi, algılayabildiklerimizi, nefsimiz kabarık ise de canımızın istediğini görürüz. İşte o sırları taşıyan canlı kalıbın adı ise zat'tır. Sırı zat olgusu diye bildiğimiz şey aslında gerçekte hiç de bilmediğimiz, tanımadığımız insanı anlatır.

Bir can bir kalıba girer, sonra ete kemiğe bürünür, iki ayaklı bir canlı oluruz. O iki ayaklı canlılar tarihsel süreç boyunca dünyanın felaketi de Hızır'ı da olmuşlardır. Yola düşmüş her canlının ipi kendi elindedir. Biz maddi âlemde onların gövdelerini, kaşlarını, gözlerini yani dış yüzlerini yaptıklarından gösterdiklerini görürüz. Her insan manevi hesabını ilk ve gerçek tek yargı mekânı olan vicdanına verir.

Söz komumuz varlığı ile kendince bir boşluğu dolduran Gülağ Öz de içsel hesabını vicdanına verecek bir gün. Biz onun önce gönül sonra emek verdiği değerlerini tanıyacağız. Elbette önce onun varlığını...

1952 yılında Sivas-Şarkışla ilçesi Sivrialan köyünde doğdu. İlk Okulu düşlerini besleyen köyü Sivrialan'da, Orta Okulu Karaözü'nde, Liseyi Kıbrıs Omorfo'da bitirdi. A.Ü. İşletme Fakültesi mezunudur. Gençlik yıllarından itibaren güzel sanatlara meyilli ruhu ile uzun yıllar tiyatroyla ilgilendi. Oyun, eleştiri vb. konularda yazılar yazdı. 1977 Yılında Elektrik İşleri Etüt İdaresi'nde işe başladı. Sonrasında Sondajcılık ve Hidroloji dalında alan çalışmalarına katıldı. 1990 tarihinden sonra, bireysel olarak yürüttüğü, halk kültürü alanındaki çalışmalarını gurup çalışmasına dönüştürdü. Aynı yıl Kültür Bakanlığında Araştırma Şube Müdürü oldu. Halk Kültürü Alan Araştırmaları konusunda çalışan halk bilimcilerinin başında, Anadolu'da geleneksel

halk kültürü üzerine derlemeler yaptı. Zamanla çalışmalarını kitaplaştırarak okurların bilgisine sundu. Alanda elde ettiği birikim ve bilgileri akademik alana taşıyarak, Azerbaycan Bilimler Akademisi Folklor Enstitüsünde doktora yaptı.

Anadolu halklarının kültür değerleri ile yakından tanışarak bilgi ve deneyimlerini pekiştiren Gülağ Öz; uzun yıllar çağrıldığı değişik ülkelerde halk bilimi konusunda konferanslar verdi. Başta Almanya olmak üzere, Fransa, Hollanda, Belçika, İsviçre, Avusturya, Ukrayna, Kırım, Azerbaycan, İran, Kıbrıs, Suriye’de bazı üniversiteler, dernekler ve demokratik kuruluşlarda konuşmalar yaptı. Yunanistan, Kosova, Arnavutluk, Bosna Hersek, Litvanya, Makedonya ABD’ (Kaliforniya ve Teksas Eyaletleri) de kültür gezilerinde bulundu. Anadolu’nun birçok il ve ilçesinde, hatta köylerinde, cem evlerinde, türbe, dernek ve vakıflarda, Alevilik üzerine konuşmalar yaptı, yapmaya da devam etmektedir.

Sadece yazmakla yetinmedi, yazma bilinci ve düşü olanlara yardımcı olmak amacıyla; YOL Bilim Kültür Araştırma, Açık Öğretim, Dost Dost, Yazıt Dergileri’ni yayımladı. Uzun süre yayın yapan Karşı Edebiyat Dergisi’nde yazıları yayımlandı. Bir süre Kültür Bakanlığı adına yayımlanan Türk Dünyası Dergisi’nin Yazı İşleri Müdürlüğünü yürüttü. Yine aynı bakanlık tarafından yayımlanan Ozanların Sesi Dergisi koordinatörlüğünü yaptı, ozanlık ve halk şiiri konularında yazılar yazdı. Ulusal ve Uluslararası bilimsel kongrelerde değişik konularda bildiriler sundu.

Bu çalışmalar sırasında edindiği bilgi ve birikimler ile Hüseyin Gazi Kültür ve Sanat Kurumu’nu kurdu. Bu kurumun var oluşu başlı başına uzun bir öyküdür. Daha önce terkedilmiş, bakımsız ve unutulmaya yüz tutmuş olan Hüseyin Gazi Dergâhını inancına susamış Anadolu insanının hizmetine sundu. Bu alanda takdire değer çok yönlü bir mücadelesi oldu. Halen bu kurumun başkanlığını yapmaktadır.

Dernek çalışmaları yanında Türkiye Edebiyatçılar Derneği Yönetim Kurulu Üyeliği de yaptı. Azerbaycan Asya Üniversitesi ile yine Azerbaycan Vektor Bilimler Akademi’leri tarafından Fahri Doktoralık Unvanı ile onurlandırıldı. Bu saygın bilimsel kurumdan 2006 yılında Türk Halk Kültürüne Hizmet ödülü alan Gülağ Öz, Azerbaycan Yazarlar Birliği üyesidir. Türkiye Halk Kültürü Araştırmaları Kurumu “2008 Yılı “Türk Halk Kültürüne Hizmet Ödülü”nü”, Gülağ Öz’e verdi. Yayımlanmış, raflarımızda ve belleğimizde iz bırakmış 95 bilimsel makale ile 16 kitabı bulunmaktadır.

Ben alan çalışmaları için köylerimizi dolaşır iken, zaman zaman Gülağ Öz de yol arkadaşım oldu. Aynı zorlukları yaşadık, aynı güzellikleri paylaştık. Aynı köylerde kendi bilinç ve ilgi alanımıza göre derlemeler yaptık. Dünyanın birçok yerinde olduğu gibi bazı değerleri zaman adlı sel önüne katmış götürüyor. Kırsal kesimde kaleme kavuşmamış deyimler, atasözleri, veciz sözler, nefesler, değişik gelenek ve görenekler, inanç pratikleri ve daha çok şey kalem ile buluşmayı bekliyor. O sel alıp götürmeden, özgün değerlerimizden neyi kurtarır isek bir manevi değer olarak yarınlara kalıyor. Gülağ Öz birlikte olduğumuz süre içinde saydığım değerler dağarcığı ile meşgul oldu. Sanırım gelecek yıllarda alandan derlediklerini bizlere sunacaktır.

Yayımlanmış Kitapları:

- Âşık Veysel Antolojisi Uyum Yayınları (2 baskı)
- İslamiyet Türkler ve Alevilik, Bin Dört Yüz Yıllık Muhalefet, Ayyıldız, Yol, Kültür Ajansı Yayınları (8 Baskı)
- Aleviliğin Tarihsel Altyapısı Anadolu Erenleri(Uyum, Yol ve Kültür Ajansı Yayınları (9 baskı)
- Türk Tiyatro Tarihi (1984) Başkent Genel Kültür Ansiklopedisi
- Alevilik Bektaşilik, (Can, Yol ve Kültür Ajansı Yayınları (4 baskı)
- Yeniçeriler ve Bektaşilik, Uyum, Barış Yayınları (4 baskı)
- Şah İsmail Hatai (Düzenleme)
- Seyit Nesimi (Düzenleme)
- Fuzuli (Düzenleme)
- Aşık Veysel Albümü, Kültür Bakanlığı Yayını
- Dönen Dönsün Ben Dönmezem Yolumdan Pir Sultan Abdal, (Çankaya Belediyesi Yayını)
- Yol Tasavvuf ve Cumhuriyet Aşık Veysel, (Çankaya Belediyesi Yayını)
- Alevilik Bektaşilik Bağlamında Aşık Veysel, (Barış Yayınları)
- On İki İmam ve Kerbela (Kültür Ajansı Yayını)
- Kerbela Ağıtları (Yol Yayını)

- Özgürlük Türküsü (Tiyatro oyunu)

- Eşeğin Bayramı (Çocuk oyunu)

Bilimsel Çalışmaları:

a) ORVAK adlı bir kuruluş tarafından ‘‘Emlek Yöresi Halk Ozanları’’ adlı bir sempozyum düzenlendi. ‘‘Alevi Dedesi ve Ozan Ali Özsoy’’ adlı bildiri sundu. Sempozyum bildirileri kitap olarak 1999 yılında yayımlandı.

b) Cumhuriyet Kültür Tanıtım Vakfı ile Kültür Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen Halk Kültürü Sempozyumu’nda ‘‘Aşıklık Geleneği ve Aşık Veli’’ bildirisini sundu. (2003)

c) 1998 Yılında Gazi Üniversitesi Hacı Bektaş Araştırma Merkezi tarafından yapılan 1. Türk Kültürü ve Hacıbektaş Veli Sempozyumunda ‘‘Alevi Bektaş Kızılbaş Tekke ve Ocaklarının İşlevleri ve Türk Kültürüne Katkıları’’ adlı bildiri sundu. Sempozyum bildirileri 1999 yılında yayımlandı.

d) 2000 Yılında ERVAK tarafından yapılan ‘‘Uluslararası Anadolu İnançları Kongresi’’ nde ‘‘Mani Dini ve Anadolu Aleviliğindeki Etkileri’’ adlı bildiri sundu. Bildiriler 2001 yılında kitap olarak yayımlandı.

e) 2003 Yılında TÜKSEV Kültür Bakanlığı işbirliğinde gerçekleştirilen ‘‘Uluslararası Türk Dünyası İnanç Merkezleri Kongresi’nde’’ ‘‘Düşkünüklük ve Düşkünler Ocağı Hıdırabdal’’ adlı bildiri sundu. Bu kongrede sunulan bildiriler 2004 yılında kitap olarak yayımlandı.

f) Kültür Bakanlığı tarafından yapılan VII. Milletlerarası Halk Kültürü Kongresi’nde (2004) ‘‘Aşık Veysel’i Yetiştiren Çevre’’ konulu bildiri sundu.

g) 2003 Yılında Almanya Bilefeld kentinde düzenlenen ‘‘Bilgi Toplumunda Alevilik’’ adlı sempozyumda ‘‘Ocaklar ve Dergahlar’’ konulu bildiri sundu. Bu bildiriler 2004 yılında kitap olarak yayımlandı.

h) Azerbaycan’da 2007 yılında Bakü Devlet Üniversitesinin düzenlediği ‘‘Yakın ve Orta Şark Dünü Bugünü ve Sabahı Beynel Halk Konferansı’’ adlı sempozyumda ‘‘Aşık Veysel’’ adlı bildiri sundu. Bildiriler kitap olarak yayımlandı.

i) Azerbaycan’da, Bakü Devlet Üniversitesi, Milli İlimler Akademisi Folklor Enstitüsü tarafından 2007 tarihinde düzenlenen ‘‘Ortak Türk Geçmişinden Ortak Türk Geleceğine’’ adlı Sempozyumda ‘‘Pir Sultan Abdal’’ adlı bildiri sundu. Bildiri kitap olarak yayımlandı.

- j) Nahçıvan Devlet Üniversitesi'nin daveti üzerine "Nuh Peygamber, Dünya Tufanı ve Nahçıvan" adlı sempozyuma katılarak "Türkiye Alevi Bektaşî Rivayetlerinde Nuh Tufanı ve Güvercin Motifi" adlı bildiri sundu. (Eylül 2009) bildiri metinleri kitap olarak 2010 yılında yayımlandı.
- k) Suriye'de, Lazkiye Yazarlar Birliğinin daveti üzerine, 2005 yılında "Alevi-Bektaşîlik" üzerine bir konferans verdi.
- l) Japonya, Oseka Uluslararası Üniversite Araştırmaları'nda yayımlanan "Türkiye ve Bulgaristan Alevi Bektaşî Kültürünün Değişim ve Sürekliliği" ile ilgili olarak Prof. Dr. Takashi Sashima (2003) yönetiminde hazırlanan kitapta; yazmış olduğu kitaplar tanıtıldı, makalesi yayımlandı.
- m) Yugoslavya'da Türkçe yayımlanan BAY dergisinde, Gülağ Öz, kitapları ve çalışmaları tanıtıldı. Bay Dergisinin daha sonra yayınlanan üç değişik sayısında makaleleri yayınlandı.(1994)
- n) Ukrayna Kırım'da, Kırım Kültür Bakanlığının daveti üzerine, Halk Kültürü konusunda iki gün konferans verdi.
- o) Azerbaycan Gence Devlet Üniversitesi'nde Prof. Dr. Sednik Paşayevi Pirsultanlı'nın Kürsüsünde, bir hafta boyunca öğrencilerle konuştu, Türk Halk Edebiyatı üzerine dersler verdi.
- p) Bibliyografyası içinde değişik konularda yazılmış, çeşitli dergilerde yayınlanmış sayısız makalesi bulunmaktadır.

Örgütsel çalışmaları

Yazma tutkusu kadar yaratıcı ve girişimci kişiliği ile sevdiği toplumsal konularda örgütsel çalışmalara katıldı. Bireysel katılımların birçoğunda önderlik rolü onun payına düştü.

1997 yılında Ali Yıldırım ve arkadaşlarıyla birlikte Ankara'da 13.Yy. Erenlerinden Hüseyin Gazi adına bir dernek kurdu. Derneğin kuruluşundan bugüne kadar başkan olarak yöre halkını inancı ile buluşturmaya gayret etti. Bu derneğin kurulmasıyla birlikte Alevilik çalışmalarına katkı sağladı. Her yıl aralıksız olarak düzenlenen şenlikler ile tüm Alevilerin birliğine hizmet etti. Her yıl değişik aylarda düzenlenen etkinliklerde asimilasyon sürecine sokulmak istenilen Alevilerin bir olması, iri olması için inancı ve bilinci oranında hizmet etti. Her yıl Türkiye ve dünyanın her yerinde Alevilik çalışmalarına hizmet eden özverili emektar ve öncü kimlikli insanlara kurumu adına ödüller, teşekkür plaketleri verdi.

2001 yılında Hüseyin Gazi Kültür ve Sanat Vakfını da kurarak, Alevi kitle-

sine olan hizmetlerini pekiştirdi. Hüseyin Gazi Vakfı aracılığı ile bilimsel çalışmaları gerçekleştirdi.

Dergâhta, tüm Alevi-Bektaşilerin inanç ve geleneklerini sürdürmesi yönünde, kurban kesim ve pişirimi alanları yaparak, bu alanda buluşmasını sağladı. Hüseyin Gazi dergâhında yapılan Cem evi aracılığıyla, her hafta cem ibadetinin yapılması onurunu yaşadı. Hüseyin Gazi Dergâhı Alevi-Bektaşi inancında olanların, yılın belirli günlerinde yapılan değişik anma etkinliklerinde ruh bulduğu bir mekan olmuştur.

1999 Yılında yayımlanan YOL Bilim Kültür Araştırma Dergisi'ni, Ali Yıldırım, Nejat Birdoğan ile birlikte kurdu. Tüm zorluklara rağmen Yol Dergisi bugüne kadar yayım hayatını sürdürdü. YOL, birçok özel sayı yayımlayarak bu dalda yazın dünyasına sayısız hizmetlerde bulundu. İhmal edilmiş, önemsenmemiş, kıyıda köşede kalmış birçok makaleyi bularak yayımladı. Ülkemizin önde gelen yazarlarının yazı ve makalelerini YOL dergisi aracılığı ile kitlelerle buluşturdu. Azerbaycan ve Nahçıvan akademik çevreleri ile yoğun ilişkiler kurarak yayınlar yaptı.

2) Türkiye'de ilk kez Azerbaycan Milli İlimler Akademisi ve TC Kültür Bakanlığı işbirliğinde, "Şah İsmail Sempozyumu"nu yaptı. (2005 yılı) Uluslararası alanda en önemli bilim adamlarını bu arenada buluşturdu. Onları konuşturup, ürünlerinin bir araya getirildiği kitabı yayımladı.

3) 2006 Yılında TC Kültür Bakanlığı işbirliğinde "Anadolu Aleviliğinde Ocaklar ve Dedelik Kurumu Sempozyumu'nu" düzenleyerek bilgi dünyasına yeni değerler kazandırdı.

4) 2008 Yılında yine Azerbaycan, İran Üniversiteleri işbirliğinde "Seyit Nesimi Sempozyumu'nu" gerçekleştirdi. Bu sempozyumun kitabı aynı yıl yayımlandı.

5) 2009 Yılında Uluslararası "Fuzuli Sempozyumu'nu" yaptı. Ve kitabı yayımlandı.

6) 2014 Eylül ayında, Hüseyin Gazi Dergâhında, Alevi dünyasında emek veren dedeler ve yazarları buluşturarak "1. Dedeler ve Zakirler Kurultayı'nı" yaptı.

Gülağ Öz bitmeyen enerjisi, şaşmaz öngörüsü ve yaratıcı kişiliği ile kitlesel yararı olan değişik eylem ve etkinliklere hazırlanmaktadır. Birçok güzelliğe birlikte imza atarken ben bu kadarını tanıdım. Dünyanın; içinde aşk olan, hizmet amacı güden, yorulmak bilmeyen daha çok ama çok insana ihtiyacı var.